

چالش‌های مذاکره آمریکا و کره شمالی و الزامات تداوم آن در پرتو اعمال قدرت نرم

رئوف رحیمی^۱
مهديه حیدری^۲

چکیده

این مقاله از چشم انداز قدرت نرم به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی است که چرا مذاکره و دیپلماسی به عنوان ارکان اصلی قدرت نرم در حل و فصل مسئله هسته ای کره شمالی با ایالات متحده شکست خورده است؟ و چه الزاماتی برای تداوم بکارگیری این اهرم های قدرت نرم در مسئله هسته ای کره شمالی وجود دارد؟ فرضیه موقتی مقاله این است که پیگیری اهداف متعارض از سوی آمریکا و کره شمالی چون بازدارندگی هسته ای و بهبود اقتصادی از سوی کره شمالی و خلع سلاح کامل هسته ای از سوی آمریکا، مهمترین دلیل شکست مذاکره و دیپلماسی است. اما الزم اصلی تداوم فرایند مذاکره و گفتگو به عنوان ابزار اصلی قدرت نرم، عدم کاربرد قدرت سخت (تحریم ها و ابزار نظامی) از سوی ایالات متحده و بستر سازی فرهنگ گفتگو در روابط بین الملل است. یافته های تحقیق بیانگر آن است که هر نوع پیشرفتی در مورد کاهش آزمایشات کلاهک های هسته ای و یا خلع سلاح هسته ای کره شمالی به دست آید، صرفا از طریق تداوم مذاکره و گفتگو خواهد بود. از این رو، نزدیک شدن مواضع دو کشور به یکدیگر، با میانجیگری بازیگرانی مانند کره جنوبی، چین و روسیه، کاهش تأکید بر اهرم های قدرت سخت بر علیه کره شمالی و افزایش همکاری بین المللی به ویژه میان اعضای دائم شورای امنیت از یک سو ضرورت و الزام تداوم بکارگیری قدرت نرم را نشان می دهد. روش گردآوری داده ها مبتنی بر روش کتابخانه ای و روش تحقیق پژوهش مبتنی بر روش توصیفی تحلیلی است.

کلیدواژگان: آمریکا، کره شمالی، مذاکره، خلع سلاح، قدرت نرم.

۱. استادیار علوم سیاسی دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران (نویسنده مسئول)

r.rahimi@ub.ac.ir

۲. دکتری روابط بین الملل و مدرس دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران.

مقدمه

در سیاست بین الملل قدرت هژمونیک نظام، مهمترین ابزاری که برای حل و فصل مسائل راهبردی مانند مسائل هسته ای به کار می برد، عمدتاً راه حل های نظامی و یا زور و اجبار شدید یا به عبارتی دیگر، قدرت سخت است، که این وضعیت موجب تداوم خود مسئله و فرسایشی شدن نتایج دلخواه آن برای هژمون شده است. همانطور که مطالعات نشان می دهد، علی رغم تلاش های فراوانی که از گذشته از سوی امریکا، کره شمالی و سایر قدرت های منطقه به عمل آمده، مسئله هسته ای کره شمالی در طول شش دهه گذشته، یعنی از زمانی که کره شمالی به کمک اتحاد شوروی ساخت تأسیسات هسته ای را در اوایل دهه ۱۹۶۰ در یونگبیون^۱ آغاز کرد، تا کنون بدون راه حل باقی مانده است. چه مذاکرات دوجانبه میان امریکا و کره شمالی و چه مذاکره ات چند جانبه ای که با حضور قدرت های منطقه ای و فرامنطقه ای مانند کره جنوبی، چین و روسیه انجام شده اند؛ نشان می دهد که مسیرهای فشار و اجبار توأم با مذاکره و گفتگو میان امریکا و کره شمالی شکسته شده است و هنوز هر دو دولت به یک راه حل مسالمت آمیز برای حل و فصل این موضوع نرسیده است و همچنان مسئله هسته ای کره شمالی در حاله ای از ابهام باقی نده است. این پژوهش با هدف واکاوی علل این شکست ها و فرسایشی شدن مسئله در صدد پاسخگویی به این سؤال اصلی است که چرا مذاکره و گفتگو به عنوان ارکان اصلی قدرت نرم در حل و فصل مسئله هسته ای کره شمالی با ایالات متحده شکست خورده است؟ و در حال حاضر چه الزاماتی برای تداوم بکارگیری این اهرم اصلی قدرت نرم در مسئله هسته ای کره شمالی وجود دارد؟ فرضیه موقتی مقاله این است که پیگیری اهداف متعارض از سوی امریکا و کره شمالی مانند بازدارندگی هسته ای و رفع تحریم ها و بهبودی وضعیت اقتصادی از سوی کره شمالی، و نیز خلع سلاح کامل هسته ای از سوی امریکا، مهمترین دلیل شکست مذاکره یا به عبارتی قدرت نرم است. اما الزم اصلی تداوم این فرایند قدرت نرم، تلاش برای عدم کاربرد قدرت سخت از سوی ایالات متحده به عنوان هژمون نظام بین المللی و ایجاد فرهنگ گفتگو در نظام بین المللی برای مسئله هسته ای کره شمالی است. نتایج تحقیق حاکی از آن است، اگر هر نوع پیشرفتی در مورد خلع سلاح هسته ای کره شمالی در آینده به دست

آید، لزوماً از طریق تداوم به کارگیری ابزارهای قدرت نرم به ویژه مذاکره و گفتگوی دو و چند جانبه خواهد بود. از این رو، به نظر می‌رسد که نزدیک شدن مواضع دو کشور به یکدیگر با میانجیگری بازیگران منطقه ای و بین‌المللی مانند کره جنوبی، چین و روسیه، اتحادیه اروپا و نهاد های بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد، و کاهش تأکید بر اهرم های قدرت سخت از یک سو ضرورت و الزام تداوم مذاکره و گفتگو را نشان می‌دهد. به عبارتی دیگر، ایجاد فرهنگ گفتگو و مذاکره در مسائل راهبردی می‌تواند منجر به اعتماد متقابل میان بازیگران نظام شده و اقتناع آنان کاهش مدت زمان حل و فصل مسائل مناقشه برانگیزی مانند مسئله ای هسته ای و و در نهایت بازی برد - برد برای طرفین گردد.

۱. پیشینه پژوهش

بررسی های صورت گرفته نشان می‌دهد که تا کنون مسئله ای هسته ای کره شمالی به طور جدی مورد نظر محققان داخلی قرار نگرفته است، شاید یکی از دلایل مهم آن دور بودن جغرافیایی کره شمالی از ایران و مرتبط نبودن مسائل آن با مسائل جمهوری اسلامی ایران است. اما در هر صورت به تعدادی از مقالاتی که در این زمینه نگاشته شده اند، اشاره می‌شود. برای مثال طاهره زندی علی آبادی در مقاله با عنوان "فعالیت های هسته ای کره شمالی: بحرانی مستمر" در سال ۱۳۸۵، اشاره می‌کند که برخورد قدرت های بزرگی مانند ایالات متحده، با این کشور و موضوع هسته ای آن بسیار متفاوت تر از سایر کشورها مانند ایران است. به این علت چین همسایه بزرگ کره از آن دفاع می‌کند و در شورای امنیت سازمان ملل از تصویب قطعنامه های که بقای آن را به خطر اندازد جلوگیری می‌کند. در مقاله ای دیگر از نوذر شفیعی با عنوان «آزمایش های هسته ای کره شمالی: علل و پیامدها»، در سال ۱۳۸۵، نویسنده به بررسی علل این آزمایشات و پیامدهای آن پرداخته است. از نظر نویسنده این مقاله، معمای امنیت در قالب فشارهای نظامی، اقتصادی و سیاسی آمریکا بر کره شمالی و عدم اطمینان پیونگ یانگ از حمایت های چین و روسیه باعث شد کره شمالی به سمت سیاست خودیاری در شکل آزمایش هسته ای حرکت کند. و در نهایت نویسنده مقاله مهمترین پیامد این آزمایشات را برهم خوردن موازنه قوا در منطقه شرق آسیا و نیز افزایش تعداد قدرت های هسته ای در سطح جهان می‌داند. در مقاله علی اکبر رستمی با عنوان «پرونده هسته ای کره شمالی و تأثیر آن بر پرونده هسته

ای ایران»، در سال ۱۳۸۶، به ضرورت های هسته ای شدن کره شمالی می پردازد. و اثرات برخورد با کره شمالی توسط مجامع جهانی به ویژه آمریکا را بر روند هسته ای شدن جمهوری اسلامی ایران می پردازد و بیان می کند که علی رغم اینکه ایران مانند کره شمالی آزمایشات هسته ای را انجام نداده و بلکه برعکس حتی به دنبال سلاح هسته ای هم نیست؛ اما تحت فشارها و تحریم ها و تهدیدهای بسیار سنگین تر از کره شمالی قرار گرفته است. همچنین در مقاله ای دیگر از نادر ساعد با عنوان « چشم انداز حقوقی خروج کره شمالی از معاهده عدم گسترش سلاح های هسته ای»، در سال ۱۳۸۲، به این مسئله می پردازد که خروج از معاهدات بین المللی یکی از حقوق دولت هاست، اما از لحاظ سیاسی دولت ها تحت شدیدترین فشارهای بین المللی قرار می گیرند. بنابراین بهتر است که دولت ها جهت کمتر شدن هزینه ها از گزینه های دیگر استفاده کنند. بررسی این پژوهش های صورت گرفته، نشان می دهد که عمدتاً نویسندگان محترم از نگاه قدرت سخت به مسئله هسته ای کره شمالی پرداخته اند و پرداختن به بحث قدرت نرم و تأکید بر مهمترین ابزار آن یعنی مذاکره و گفتگوی دو جانبه و چند جانبه نوآوری ارزشمند این مقاله می باشد. به این جهت است که در این مقاله سعی شده به گفتگو و مذاکرات به عنوان بستری برای ایجاد یک فرهنگ سیاسی مبتنی بر احترام متقابل و کاهش بی اعتمادی و ترس و هراس دولت ها از یکدیگر در نظام بین الملل پرداخته شود.

۲. چارچوب نظری: قدرت نرم

مفهوم قدرت نرم یکی از مفاهیم نسبتاً مدرن در سطح روابط بین الملل است که به وضوح در سطح علمی در دهه نود قرن گذشته پدیدار گشت تا بر اهمیت ابزارهای غیر نظامی در دستیابی به اهداف سیاست خارجی تأکید کند. قدرت نرم به تلاشی گفته می شود که هدف مستقیم آن تأثیر بر باورهاست. نای معتقد است که در نظام بین الملل این احتمال وجود دارد که کشوری نتایجی را که به دنبال آن است، کسب نماید چرا که سایر دولت ها خواستار پیروی از آنند و ارزش های آن را می پذیرند و علاقه دارند که به حد سعادت و پیشرفت برسند. از این رو در سیاست بین المللی اگر دستور کار مشخص شود و سایرین جذب گردند و آنها تنها از طریق تهدید یا کاربرد تسلیحات نظامی و اهرم های اقتصادی مجبور به تغییر رفتار نشوند (موسوی، قنبری، ۱۳۹۹: ۲۸۱-۲۸۲). جوزف نای معتقد است که دیپلماسی یکی از ابزارهای کلیدی

قدرت نرم است و حکومت‌ها برای بسیج منابع (قدرت نرم) و ارتباط و جذب مردم کشورهای دیگر و نه صرفاً حکومت‌ها - از آنها استفاده می‌کنند. از دیدگاه نای، یک دیپلماسی فعال اثر بخش مانند خیابانی دوطرفه است که علاوه بر سخن گفتن، گوش دادن را نیز دربر می‌گیرد؛ بنابراین کارایی قدرت نرم به این بستگی دارد که بدانیم چگونه پیام خود را به گوش مخاطب برسانیم (دهشیری، ۱۳۹۷: ۴۷-۴۸).

در تعریفی دیگر آمده است که قدرت نرم عبارت است از توانایی شکل دادن به علائق دیگران و هدایت رفتار آنان بدون بهره‌گیری از زور. برخی نیز قدرت نرم را توانایی کسب چیزی از طریق جذب به جای اجبار مطرح می‌کند. قدرت در دولا به سخت و نرم قابل طبقه‌بندی است که لایه نرم قدرت، مهمترین جزء آن است. اصطلاح قدرت نرم برای نخستین بار بعد از جنگ جهانی دوم، توسط ای. اچ. کار، دانشمند واقع‌گرایی انگلیسی مطرح شد. وی قدرت نرم بین‌المللی را در سه بخش نظامی، اقتصادی و قدرت تسلط بر افکار توصیف کرد. در اواخر قرن بیستم و اوایل قرن بیست و یکم مفهوم قدرت از حوزه سخت افزاری به حوزه نرم افزاری تحول یافت و بسیاری از کشورها درصدد بهره‌برداری از قدرت نرم در راستای پیشبرد اهداف و منافع خود شدند. به عقیده برخی از صاحب‌نظران، عصر قدرت نرم، بعد از فروپاشی شوروی در ادبیات راهبردی جهان وارد شده و بر این اساس از ادبیات محدودی برخوردار است و هنوز در مورد بسیاری از مباحث مرتبط با آن همچون، تعریف مصداق، منابع، ابزارها، کاربرد و قلمرو تعریف مشخص و شفافی وجود ندارد. قدرت نرم محصول و برآیند تصویرسازی مثبت، ارائه چهره‌موجه از خود، کسب اعتبار بین‌المللی و نفوذ در افکار عمومی داخلی و خارجی، قدرت تأثیرگذاری غیر مستقیم توأم با رضایت بر دیگران، اراده دیگران را تابع اراده خویش ساختن و مؤلفه‌هایی از این سنخ است (حیسنی محبوب، عزیزی، محبی، ۱۴۰۰: ۴۱). از دیدگاه نای، قدرت نرم، برای ترغیب طرف مقابل به انجام امور به دلخواه سه‌راه؛ پاداش، جذب و اقناع وجود دارد. از نظر نای، قدرت نرم توان یک کشور برای دستیابی به اهدافش از طریق جذابیت و نه اجبار یا تنبیه می‌باشد. این جذابیت از فرهنگ، ایده سیاسی و سیاست‌های یک کشور ناشی می‌گردد، به خصوص زمانی که سیاست‌های یک کشور در نگاه دیگران مشروع به نظر برسد، قدرت نرم اعمال شده است (پیربالائی، جمشیدی، عبدخدایی، اسلامی، ۱۴۰۰: ۹-۸).

۳. روش تحقیق

در این پژوهش از روش توصیفی تحلیلی استفاده شده است. در این روش برعکس روش تحقیقات تاریخی، در مورد زمان حال به بررسی می پردازد. روش تحقیق توصیفی تحلیلی به توصیف و تفسیر شرایط و روابط موجود برای نوشتن یک مقاله استاندارد می پردازد. بنابراین در تحقیقات توصیفی محقق به دنبال چگونه بودن موضوع است و می خواهد بداند پدیده، متغیر، شی یا مطلب چگونه است. به عبارتی دیگر این تحقیق وضعیت موجود را منظمًا توصیف و سپس به چرایی ها پاسخ می دهد.

۴. چالش های فرایند مذاکره و گفتگو ایالات متحده و کره شمالی

۴-۱. مروری بر سیر مذاکرات و گفتگوی دوجانبه

خروج کره شمالی از پیمان منع گسترش سلاح های هسته ای^۱ در مارس ۱۹۹۳ باعث اولین بحران هسته ای شد که دولت کلینتون را برای استفاده از موشک های کروز و جنگنده های تهاجمی استیلز f۱۱۷ برای حمله به راکتور هسته ای یونگیون کره شمالی آماده کرد (CNN, 1999). و در سال ۲۰۰۱، کره شمالی همراه با ایران و عراق به عنوان محور شرارت از سوی ایالات متحده معرفی و تحت شدیدترین تحریم های اقتصادی و قطعنامه های شورای امنیت قرار گرفتند. (Monk, 2003:3)، این امر منجر به خاتمه چارچوب توافق شده در ۱۹۹۳ و خروج کره شمالی از آن پی تی در ژانویه ۲۰۰۳ (Arms control, 2002). در سال ۲۰۱۲، به دلیل پرتاب موشکی کره شمالی مذاکرات امریکا و کره بار دیگر متوقف گردید (Wit, 2019:3-5). اما در سال ۲۰۱۷، با افزایش لفاظی ها و تنش های نظامی، مون جائه این، رئیس جمهور فعلی کره جنوبی که از آغاز جنگ دوم کره ترس و نگرانی داشت، به طور موفقیت آمیز تلاش کرد زمینه را برای صلح فراهم کند، اما این تلاش هم به ثمر نرسید (Bicker, 2018). ایالات متحده نیز با به بن بست رسیدن مذاکرات، شک و تردیدهایی در مورد صداقت تعهدات کره شمالی برای خلع سلاح هسته ای از یک سو و تردید کره شمالی برای عادی سازی روابط با کره شمالی، فضای بی اعتمادی مقابل تشدید گردید و در نهایت دستیابی به خلع سلاح همراه با ایجاد رژیم

صلح پایدار با شکست مواجه شدند (Padden, 2018: 1-2). با روی کار آمدن دولت جو بایدن در سال ۲۰۲۱، نیز علی‌رغم اعلام ایالات متحده برای مذاکره با کره شمالی، این کشور چندین بار دست به آزمایشات کلاهک‌های هسته‌ای زد، در حالیکه این کشور علاوه بر تشدید بحران اقتصادی آن بر اثر تحریم‌های مجدد ایالات متحده با همه‌گیری ویروس کرونا مواجه شده و نیازمند شدید کمک‌های بین‌المللی برای مقابله با آن است. اما با این حال هر دو بازیگر، هنوز به یک راه حل مشترک نرسیده‌اند (Japan Times, 2021: 3). جدول زیر خلاصه‌ای از پیشینه مذاکرات هسته‌ای آمریکا و کره شمالی را نشان می‌دهد:

زمان و طرف‌های توافق	مفاد توافق کره شمالی و آمریکا	دلایل شکست توافق آمریکا و کره شمالی
چار چوب مورد توافق در دوره کلینتون و کیم جونگ ایل	توقف راکتورهای هسته‌ای کره شمالی در عوض تأمین سوخت هسته‌ای برای کره شمالی از سوی آمریکا	اتخاذ رویکرد تهاجمی از سوی بوش پسر و خروج کره شمالی از ان پی تی
بیانیه شش جانبه (آمریکا، کره شمالی، کره جنوبی، چین، روسیه و ژاپن) در سال ۲۰۰۵	کنار گذاشتن تسلیحات هسته‌ای از سوی کره شمالی در عوض عدم حمله نظامی آمریکا به کره شمالی	تأخیر در تحویل سوخت سنگین به کره شمالی و عدم پذیرش بازرسی‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از سوی کره شمالی
توافق ۲۰۰۷ (آمریکا، کره شمالی، کره جنوبی، چین، روسیه و ژاپن)	غیر فعال کردن راکتور هسته‌ای یونگیون در عوض کمک انرژی و عادی سازی روابط با کره شمالی	تداوم آزمایش هسته‌ای و عدم پذیرش بازرسی‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از سوی کره شمالی
توافق جهش روز در دوره اوباما با کیم جونگ اون در سال ۲۰۱۲	تلاش‌های مجدد برای تعطیل کردن یونگیون و تعلیق آزمایش‌های هسته‌ای و موشکی دور برد،	پرتاب موشک از سوی کره شمالی
بیانیه ۱۲ ژوئن ۲۰۱۸ سنگاپور بین ترامپ و کیم جونگ اون	پذیرش خلع سلاح کامل هسته‌ای از سوی کره شمالی در عوض پذیرش تضمین امنیتی و عادی سازی روابط با کره شمالی از سوی آمریکا	مبهم، کلی و نامدین بودن توافق به جای توافق عملی و مشخص؛ زیرا توافق مذکور گام مقدماتی برای یک فرایند طولانی مدت بود
اجلاس هانوی ۲۷ و ۲۸ فوریه ۲۰۱۹ بین ترامپ و کیم جونگ اون	عدم دستیابی به توافق به دلیل عدم پذیرش درخواست کره شمالی مبنی بر لغو تحریم‌های سازمان ملل از سوی ترامپ در عوض انهدام سایت هسته‌ای یونگیون	شکاف در مواضع و درخواست‌های آمریکا و کره شمالی

۴-۲. چالش‌های بکارگیری قدرت نرم در مسئله هسته‌ای کره شمالی

از زمان آغاز مذاکرات امریکا و کره شمالی چالش‌های زیادی پیش روی فرایند مذاکره به عنوان مهمترین ابزار قدرت نرم جهت اقناع و اعتماد سازی ما بین امریکا و کره شمالی وجود داشته است؛ اما در این پژوهش برای جلوگیری از طولانی تر شدن بحث فقط به سه مورد از آن‌ها اشاره شده است:

۴-۲-۱- شکاف در دیدگاه‌ها و مواضع طرفین: عدم دستیابی به یک تعریف مشترک از اهداف یکی از مهمترین چالش‌های مذاکرات هسته‌ای کره شمالی، شکاف مواضع دو کشور امریکا و کره شمالی بوده است. به نظر می‌رسد که شکاف گسترده‌ای در رابطه با تعریف دو اصطلاح، دامنه و ترتیب اقدامات برای دستیابی به این اهداف مهمترین چالش بوده است. واشنگتن بر خلع سلاح کامل، برگشت ناپذیر و قابل تایید اصرار داشته که این امر مستلزم انهدام همه تسلیحات هسته‌ای و همچنین ابزارهای تولید و تحویل آن می‌باشد (Atlantic Council, 2019)؛ از سوی دیگر، پیونگ یانگ معتقد است یک رژیم صلح نه تنها مستلزم تضمین‌های امنیتی - نظامی از سوی امریکا؛ بلکه پایان یافتن رزمایش‌های نظامی مشترک امریکا و کره جنوبی و خروج سربازان امریکا از کره جنوبی است (AP News, 2018). بنابراین این عدم یافتن تعاریف مشترک از اصطلاحات مهم، بی‌اعتمادی را تحریک و مانعی برای ایجاد نقشه راه شده است (Shin and Smith, 2019: 2-5). برای دولت بایدن اولویت کلیدی، تأیید اراده کره شمالی برای خلع سلاح کامل است اما از دید کره شمالی، روند خلع سلاح هسته‌ای فقط یک تعهد یک جانبه از طرف آن نیست؛ بلکه منوط به اقدامات موازی ایالات متحده در رفع آنچه کره شمالی "سیاست خصمانه" و "فشارهای دیپلماتیک، نظامی و اقتصادی" می‌نامد، است (Hyonhee, 2021: 1-2).

۴-۲-۲- افزایش دادن اهرم‌های قدرت و فشار: کاربرد قدرت سخت

از زمان از سرگیری آزمایش موشکی در ماه مه ۲۰۱۹ تا کنون کره شمالی حداقل ۳۵ آزمایش موشکی را انجام داده است (Cotton, 2021: 4-5). علاوه بر این، منابع اطلاعاتی کره جنوبی شواهدی از فعالیت‌های موشک بالستیک زیردریایی کره شمالی پیدا کرده اند (Seok-min, 2021: 1-3). هر آزمایش هسته‌ای و موشکی که کره شمالی انجام می‌دهد، (Ryall, 2017)

این کشور را یک گام به سمت تحکیم وضعیت هسته ای خود پیش برده و این نشان می دهد که مجبور کردن یا متقاعد کردن آن برای خلع سلاح هسته ای دشوار خواهد بود. پیونگ یانگ به دلیل احساس ترس و نا امنی به این مسئله باور دارد که تنها راه موازنه قدرت مبتنی بر خودیاری قدرتمندانه برای این کشور است تا بتواند استراتژی و بقا خود را در رابطه با آمریکا تعقیب و تحکیم کند (AP News, 2019). به همین دلیل است که کره شمالی اصرار دارد که شرایط مذاکره در آینده باید بر اساس قابلیت هسته ای آن باشد. بنابراین این طور به نظر می رسد که خواسته های کره شمالی مطابق با درک این کشور از اهرم های قدرتش، افزایش پیدا کرده است (Hankyoreh, 2020). اگرچه مذاکرات قبلی آمریکا با کره شمالی، ارائه کمک های انرژی و غذایی در عوض متوقف کردن فعالیت ها در رآکتور هسته ای یونگییون مطرح شده بود؛ بعید به نظر می رسد در حال حاضر چنین چیزهایی به تنهایی در ترغیب پیونگ یانگ برای متعهد شدن به اقدامات خلع سلاح هسته ای و شروع مجدد مذاکره با دولت جو بایدن کافی باشد. از سوی دیگر، ایالات متحده نیز علی رغم اعلام آمادگی گفتگو با کره شمالی، تمایلی به ارائه امتیازات به پیونگ یانگ را نداشته و همچنان بر کاربرد ابزار سخت قدرت مانند اعمال تحریم های اقتصادی و در صورت لزوم به کارگیری قدرت نظامی اصرار می ورزد. در مجموع، بن بست در مذاکرات خلع سلاح هسته ای نشان داده است که هر دو طرف مذاکره، نوعی صبر استراتژی را پذیرفته اند و اهرم های فشار و بازدارندگی خود را در مقابل یکدیگر تقویت کرده اند (Seok-min, 2020: 1-3).

۴-۲-۳- فقدان همکاری بین المللی

یکی دیگر از عوامل خنثی کننده پیشرفت در مذاکرات خلع سلاح هسته ای کره شمالی فقدان هماهنگی میان کشورهای اصلی ذی نفع است. در شورای امنیت سازمان ملل در مورد دامنه و اولویت بندی امتیازات به کره شمالی به ویژه برداشتن تحریم ها اجماع وجود نداشته است. در حالی که روسیه و چین به طور غیررسمی پیش نویس طرح کاهش تحریم ها را تهیه کرده اند (Nichols, 2019)؛ اما این پیشنهاد توسط سایر اعضای شورای امنیت به ویژه ایالات متحده و همچنین انگلیس و فرانسه مورد پذیرش قرار نگرفته است (Nichols, 2019: 1-2). ناتوانی در یافتن موضع مشترک، فشار بر پیونگ یانگ برای خلع سلاح هسته ای را کاهش داده است.

افزایش رقابت ژئواستراتژیک امریکا و چین نیز از پیشرفت در مذاکرات خلع سلاح هسته ای کره شمالی در دوره بایدن جلوگیری کرده است. لذا این احتمال وجود دارد، درخواست کیم جونگ اون از امریکا برای تضمین های امنیتی، از سوی چین و روسیه مورد حمایت واقع شود؛ زیرا روسیه و چین منافع مشترکی با کره شمالی در زمینه کاهش نفوذ نظامی امریکا در شمال شرقی آسیا را دارند. به ویژه پکن ممکن است با استفاده از کره شمالی خواستار تعلیق رزمایش نظامی و خارج کردن سلاح های استراتژیک ایالات متحده از شبه جزیره کره شود. روابط بهبود یافته فعلی بین چین و کره شمالی اجازه داده است تا کره شمالی برای به دست آوردن حمایت سیاسی و منافع اقتصادی از طریق چین تلاش کند. حمایت چینی ها و عدم اجرای موثر تحریم ها، ضرورت و فوریت کاهش تحریم های امریکا و یا جستجوی توافق از موضع ضعف برای کره شمالی را تا حدودی کاهش داده است (Carrol, 2021:7-8).

۵. الزامات تداوم بکارگیری قدرت نرم در مذاکرات هسته ای کره شمالی

به نظر می رسد که دولت جو بایدن همچنان به فرایند دیپلماسی و گفتگوی سازنده با کره شمالی ادامه داده و از ایجاد تهدیدات غیر مسئولانه خودداری نماید؛ چرا که در غیر این صورت صرفاً انگیزه کره شمالی را برای افزایش فعالیت های موشکی و هسته ای و افزایش احتمال درگیری نظامی تقویت می کند، گزینه نظامی برای مواجهه با چالش هسته ای کره شمالی، مناسب به نظر نمی رسد. زیرا در این صورت، جنگ دوم با کره شمالی که دارای تسلیحات هسته ای است برای همه طرف های درگیر فاجعه بار خواهد بود. ده ها میلیون نفر در شرق آسیا و احتمالاً ایالات متحده می توانند در چنین منازعه ای آسیب ببینند. بنابراین به نظر می رسد که سیاست حداکثر فشار، بدون تلاش دیپلماتیک جدی و پایدار برای رسیدن به توقف و برگشت برنامه های موشکی و هسته ای کره شمالی کارایی لازم را نداشته باشد (Mount and Berger, 2021:2).

بنابراین نیاز به حفظ فضای سازنده و توجه به خطوط قرمز یکدیگر در دوره جو بایدن وجود دارد. مسئله فوری و ضروری برای دولت بایدن حفظ توقف آزمایش های هسته ای و موشکی کره شمالی است (Sanger and Broad, 2021:1-2). هر چند کره شمالی آزمایش های موشکی قاره پیما و دور برد انجام نداده است؛ اما توسعه تکنولوژی موشکی خود را ادامه داده است. بیشتر تسلیحاتی که کره شمالی اخیراً آزمایش کرده است؛ موشک های بالستیک یا گلوله توپ های با

سوخت جامد بوده است (Cotton, 2021: 3-4). بر این اساس، رژیم کره شمالی احتمالاً تلاش دارد ظرفیت‌های موشکی با سوخت جامد خود را گسترش دهد که می‌تواند برای سیستم‌های پرتاب دوربرد استفاده شود. به نظر می‌رسد که تداوم و به ویژه افزایش آزمایش‌ها از جمله آزمایش سیستم‌های موشکی چندکاره احتمالاً پاسخ قوی آمریکا را به همراه خواهد داشت (Yonhap News, 2021: 1). به نظر می‌رسد کره شمالی با بیان توقف رزمایش‌های نظامی آمریکا با کره جنوبی، خواستار تضمین امنیتی است و اینکه آمریکا را تحت فشار قرار دهد تا روش محاسبه خود را در مذاکرات هسته‌ای در آینده با کره شمالی تغییر دهد (Burman, 2019: 3-5). بنابراین دو طرف به مذاکرات اساسی در سطح عملی برای جلوگیری از بازگشت به چرخه نادرست تنش‌ها و حمایت از فضای سازنده، نیاز دارند. یک گزینه برای از سرگیری مذاکرات می‌تواند توقف گسترده آزمایش‌های موشکی از جمله موشک‌های کوتاه برد توسط کره شمالی در عوض تعلیق رزمایش نظامی مشترک آمریکا و کره جنوبی باشد. توقف رزمایش‌های مشترک آمریکا و کره جنوبی نیز می‌تواند به عنوان تعهد آمریکا برای برداشتن بخشی از سیاست خصمانه اش در قبال کره شمالی تلقی شود؛ از سوی دیگر تعلیق آزمایش‌های موشکی و هسته‌ای کره شمالی می‌تواند از طرف آمریکا به عنوان قصد جدی کره شمالی برای اجرای یک فرایند خلع سلاح طولانی مدت دیده شود.

تحلیلگر سابق سیا جانگ پاک^۱ جالب‌ترین دیدگاه در میان متخصصان مطرح کرده و گفته است: کیم جونگ اون برنامه هسته‌ای را به عنوان برنامه حیاتی برای امنیت رژیم خود و مشروعیتش به عنوان رهبر کره شمالی به حساب می‌آورد (KCNA, 2019).

این استراتژی رهبر کره شمالی نشان می‌دهد که کره شمالی در حال آماده شدن برای شرایط به بن بست رسیدن مذاکره کره شمالی با آمریکا و وضعیت تداوم تحریم‌هاست. ظاهراً کره شمالی در تلاش است از طریق این دو روش، یعنی تقویت فعالیت‌های دیپلماتیک و ایجاد بازدارندگی‌های نظامی از بن بست در مذاکرات با آمریکا در دوره بایدن نیز جلوگیری کند.

رویکر چین و روسیه کاهش تحریم‌های اقتصادی کره شمالی در مقابل اقدامات مقدماتی آن برای خلع سلاح است. اما این رویکرد هنوز مورد پذیرش آمریکا قرار نگرفته

1. Jung Pak

است (North, 2019: 38). این تحرکات فقط به منظور تقویت توانایی نظامی کره شمالی نیست؛ بلکه بازی در مسیر تداوم مذاکره با ایالات متحده نیز محسوب می شود؛ زیرا کره شمالی می خواهد نشان دهد در صورت عدم توافق با امریکا فعالیت های هسته ای خود را با سرعت بیشتر ادامه خواهد داد. به دلیل گستردگی رنج کره شمالی از تحریم های اقتصادی است که لغو تحریم های اقتصادی بالاترین اولویت کره شمالی است. از آنجا که کره شمالی از سال ۲۰۱۸ رویکردهمزمان را درخواست کرده بود، پیش بینی کرده بود این بار استراتژی مشابه را اتخاذ کند تا توافق استوار به جای تعقیب یک توافق بزرگ به سرانجام رساند. از این رو تلاش کرد برای رفع تحریم های اقتصادی شورای امنیت در عوض از بین بردن تاسیسات هسته ای یونگییون با امریکا مذاکره کند. این درخواست کره شمالی اقدامی کاملاً جسورانه بود. با توجه به موضع کره شمالی تا حال حاضر، این درخواست نشان می دهد که رهبر کره شمالی چقدر برای رفع تحریم های اقتصادی جدی بوده است. علاوه بر این، رهبر کره شمالی تمایل داشته است تا آنجا که ممکن است در دوره ریاست جمهوری بایدن امتیاز کسب کند و معتقد بود موفقیت امکان پذیر است. اجلاس سنگاپور تجربه موفقیت آمیز برای کره شمالی بود. شاید رهبر کره شمالی امیدوار بود که ترامپ برای آن ها این امکان را فراهم خواهد کرد به درجه ای از تضمین امنیتی دست پیدا کنند؛ اما در عین حال ابهام در تعریف خلع سلاح و اقدامات مرتبط با آن را حفظ کنند. امیدهای زیاد برای نتایج دومین اجلاس کره شمالی و امریکا را می توان از گزارش های رسانه های کره شمالی تشخیص داد، زیرا این رسانه ها به طور گسترده حرکات کیم جونگ اون در مسیرش از پیونگ یانگ به هانوی ویتنام را پخش می کردند. (KCNA, 2019)

وضعیت موجود کره شمالی چاره ای جز تجدیدنظر در استراتژی های مذاکره با ایالات متحده در دوره جو بایدن باقی نمی گذارد؛ زیرا تعبیری که کره شمالی غالباً به کار می برد این است که برای آن ها استقلال سیاسی، خوداتکایی در دفاع و خودکفایی اقتصادی اهمیت دارد. بنابراین همه این ها اصول حیاتی برای کره شمالی محسوب می شوند. نخست در مورد تضمین استقلال سیاسی برای کره شمالی ضروری خواهد بود، همواره هر گامی که منجر به روابط دیپلماتیک با امریکا می شود را انجام دهد. گشایش دفاتر روابط در پایتخت یکدیگر، حذف کره شمالی از لیست کشورهای حامی تروریسم در امریکا و کاهش تحریم های مختلف برخی از موفقیت های مورد انتظار در گام های اولیه است. دوم، با توجه به تأکید کره شمالی بر خوداتکایی در دفاع،

تعجب آور نخواهد بود، اگر کره شمالی خواستار کاهش بیشتر یا حتی خروج سربازان آمریکایی از کره جنوبی شود (Harris al, 2021: 14). اما تا اکنون ایالات متحده آمریکا تاکید کرده است که حضور سربازان آمریکایی در کره جنوبی مسئله مربوط به اتحاد آمریکا و کره جنوبی است و موضوع مذاکرات آمریکا-کره شمالی نخواهد بود. سوم، در مورد تضمین اقتصادی، کره شمالی نیاز دارد ابتدا کاهش یا حتی برداشتن تحریم‌های اقتصادی تحمیل شده توسط قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل و همچنین تحریم‌های کشورهای آمریکا را تقاضا کند. در سخنرانی سال نو در سال ۲۰۲۰، رهبر کره شمالی سرعت بخشیدن به خط استراتژیک جدید برای متمرکز شدن همه تلاش‌ها بر ساخت اقتصادی مورد تأکید قرار داد. خط استراتژی جدید در جلسه سوم کمیته مرکزی حزب کارگران کره شمالی اعلام شد. در مجموع تصریح شده است، تلاش‌ها برای دستیابی به استراتژی پنج ساله برای توسعه اقتصادی دولت باید تقویت شود. اما تداوم تحریم‌های اقتصادی اعمال شده توسط جامعه جهانی می‌تواند مانع تحقق خط استراتژیک جدید در سال‌های آینده شود. از این رو، فقط چین و روسیه نیستند که ضرورت کاهش تحریم‌های کره شمالی را ابراز داشته‌اند. بنابراین، رفع تحریم‌های اقتصادی کره شمالی، الزام مهم تداوم مذاکره کره شمالی با آمریکا ارزیابی می‌شود.

نتیجه‌گیری

ابتکارات دیپلماتیک به ویژه مذاکره و گفتگو به عنوان اصلی‌ترین اهرم‌های قدرت نرم در سیاست بین‌الملل، مسالمت‌آمیزترین و کاراترین شیوه برای حل و فصل منازعات را فراهم می‌کنند. البته این بدان معنا نیست که دیگر اقدامات مانند تحریم‌ها و فشارهای سیاسی نقشی ندارند. همانگونه که اوج این فشارها و تنش‌ها و یا به عبارتی دیگر اعمال شدیدترین قدرت سخت در دوره ترامپ، نشان داد که این ابزار دیگر کارایی لازم را در نظام بین‌الملل ندارد. و بازیگران نظام بین‌المللی بهتر است که در جهت کاربرد و استفاده از قدرت نرم جهت اقناع سایر بازیگران برای رسیدن به نتایج دلخواه خود گام بردارند و از اعمال زور و فشار و تحریم‌های ناجوانمردانه علیه ملت‌ها دیگر دست بردارند. در حقیقت گام نهادن در مسیر قدرت نرم علاوه بر ایجاد اعتماد سازی و احساس عدم ترس و هراس از قدرت تهاجمی بازیگران بزرگ، این مسئله را نیز به بازیگران کوچک تر القاء می‌کند که آنها دارای احترام هستند و جامعه بین

المللی برای کسب اهداف والای انسانی به آنها و همکاری شان نیازمند است. با این حال، فشار صرفاً به ندرت ابزار خوبی برای منازعات عمیق و ریشه دار و مواجهه با مسائل پیچیده محسوب می شود. براین اساس عدم مشارکت پیونگ یانگ در مذاکرات صلح می تواند به منزوی شدن بیشتر دولت کره شمالی منجر شود و در عوض جاه طلبی های هسته ای کره شمالی را افزایش می دهد و چرخه نادرست تنش های نظامی در منطقه شمال شرق آسیا را گسترش می دهد. تجربیات مذاکرات گذشته میان امریکا و کره شمالی نشان می دهد که یافتن راه حل پایدار مستلزم تعامل دیپلماتیک طولانی مدت و تعهد و تمایل به یافتن مصالحه میان همه طرفها ذی نفع است. ابتکار دیپلماتیک در اوایل سال ۲۰۱۸ بین ایالات متحده و کره شمالی را نمی توان دست کم گرفت؛ زیرا فضای جدیدی را برای حرکت به سمت خلع سلاح هسته ای و روابط صلح آمیز میان امریکا و کره شمالی ایجاد کرد. دولت جو بایدن می تواند این فضا را برای تداوم مذاکره با کره شمالی حفظ کند. مذاکرات اجلاس سران میان امریکا و کره شمالی در نهایت بر مبنای شکننده ای بنا شد؛ زیرا فقدان دستور کار دقیق و تعریف مشترک از موضوعات اصلی وجود داشت. در ماه های آینده، به نظر می رسد کره شمالی با اتخاذ سیاست های خطرناک و تحرکات نظامی خود، اقدامات متقابل احتمالی ایالات متحده و کره جنوبی را برانگیزد و همچنان در روابط دو کشور تنش و بی اعتمادی قوی تر از اراده سیاسی برای برقراری تماس دیپلماتیک باقی بماند. علاوه بر این، رقابت قدرت های بزرگ و فقدان هماهنگی بین طرف ها ذی نفع به طور منفی بر چشم اندازهای حل اختلافات و تداوم فرایند مذاکره تاثیر منفی خواهد داشت. با در نظر گرفتن بن بست فعلی در مذاکرات، گام های اولیه برای تعامل دیپلماتیک را می توان به عنوان عاملی موثر برای هموار شدن فضای سازنده تر برای از سرگیری مذاکرات در نظر گرفته شود. نخست هر دو طرف باید مواضع حداکثری و انعطاف ناپذیر خود را کاهش دهند و همچنین اهرم های قدرت شان را بیش از اندازه ارزیابی نکنند. دوم نیاز به تمرکز بر روی مراحل بالقوه آسان تر از جمله تأکید بر روی توقف آزمایش های موشکی و رزمایش های نظامی وجود دارد. سوم، نقشه راه عملیاتی مشخص و اولویت بندی گام های متناظر برای ایجاد رژیم صلح و خلع سلاح هسته ای مورد نیاز است. با توجه به محدود شدن فرصت ها، نگرانی اصلی این است که زمان ممکن است برای از سرگیری مذاکرات تمام شود و تنش ها همچنان در منطقه باقی بماند.

بنابراین، هر دو طرف هم دولت بایدن و هم کره شمالی نیاز دارند انعطاف پذیری بیشتری در رویکرد خود داشته باشند و از مواضع حداکثر که اهرم های فشارشان را بیش از حد برآورد می کند، فاصله بگیرند. به طور خاص تمرکز یکجانبه بر خلع سلاح هسته ای کره شمالی از سوی آمریکا و عدم توجه به نگرانی های امنیتی کره شمالی از سوی آمریکا غیر واقعی است و از سرگیری مذاکره را به بن بست می کشاند. برای یافتن راه حل های پایدار نیاز به چرخه مثبتی هست که با اقدامات اعتماد سازی تکمیل شود؛ مشروط بر این که هر دو طرف گام های متقابل و کوچک تر به عنوان بخشی از نقشه راه توافق شده اجرا کنند که بیشتر احتمال دارد به نتایج مثبت دست یابند. از این رو لازم است در فرایند مذاکره از طرح خواسته های یکجانبه که کمکی به دستیابی به توافق نمی کند، خودداری کنند. همان طور که مذاکرات گذشته نشان داده است، ایجاد پارامترهای دادن و گرفتن دیپلماتیک مستلزم شناسایی و توافق در مورد سطوح متقابل برحسب اقدامات متناظر و همچنین نحوه ترتیب دادن آن هاست. بنابراین برای دو طرف ضروری است که موارد دخیل که در یک فرایند طولانی مدت اجتناب ناپذیر خواهد بود را پیدا کنند. با این حال گام های مهمی نیاز هست که توسط کره شمالی برداشته شود تا در واشنگتن جدی تصور شود و برعکس گام های مهمی نیاز است که توسط آمریکا برداشته شود تا در کره شمالی جدی درک شود. به احتمال زیاد، حداقل برای کره شمالی لازم خواهد بود که نخست به طور باورکردنی متعهد به توقف قابل تأیید و کامل تولید مواد شکاف پذیر هسته ای باشد. در مقابل، ایالات متحده باید به طور جدی بررسی کند که چه نوع از کاهش تحریم ها و تضمین های امنیتی می تواند در عوض آن ارائه دهد.

منابع

۱. پیربالائی، روح‌الله؛ جمشیدی، محمد حسین؛ عبدخدایی، مجتبی و اسلامی، محسن (۱۴۰۰). «تبیین بنیان‌های نظری نظام بین‌الملل معنایی اسلام با نظر به انگاره قدرت نرم»، فصلنامه مطالعات قدرت نرم، سال یازدهم شماره دوم، (پیاپی ۲۵)، تابستان، صص ۱-۳۰.
۲. حیسنی محجوب، حسین؛ عزیزی، ستار و محبی، محسن (۱۴۰۰). «تحریم‌های اقتصادی یکجانبه و میانه اعمال قدرت نرم و سخت»، فصلنامه مطالعات قدرت نرم، سال یازدهم، شماره دوم، (پیاپی ۲۵)، تابستان، صص ۱-۲۳.
۳. دهشیری، محمدرضا (۱۳۹۷). «افول قدرت نرم امریکا و دلایل و پیامدها»، فصلنامه مطالعات قدرت نرم، سال هشتم، شماره نوزدهم، پاییز و زمستان، صص ۳۵-۶۸.
۴. موسوی، سید محمدرضا و قنبری، سمیه (۱۳۹۹). «قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در افغانستان (۲۰۰۱ - ۲۰۲۰)»، فصلنامه مطالعات قدرت نرم، دوره دهم، شماره دوم، پاییز و زمستان، صص ۲۷۷-۳۰۸.
5. Atlantic Council, (2019) "Door is wide open' for negotiations with North Korea, US envoy says", at: www.atlanticcouncil.org
6. Ap News (2019) "North Korea says new tests will help it counter US threats," at: www.apnews.com.
7. APNews (2018) "N. Korea insists US act first before it gives up nukes," at: apnews.com
8. Arms Control, (2019) "What Comes Next in U.S.-North Korean Negotiations?", at: www.armscontrol.org
9. Arms control, (2002) "North Korea Admits Secret Nuclear Weapons Program," www.armscontrol.org
10. Bicker, Laura (2018) "South Korea's Moon Jae-in: Caught between Trump and Kim", www.armscontrol.org.
11. Burman, Tony (2019) "Trump and Kim — A failure of top-down diplomacy," Star News, at: www.thestar.com
12. Cotton, Shea (2021) "Expect a surge in North Korean missile tests, and

- of greater range,” at: www.defensenews.com
13. Cotton, Shea (2021) ”Expect a surge in North Korean missile tests, and of greater range,” at: www.defensenews.com
 14. Carroll, Chad O (2021) “As Chinese tourism to North Korea soars, local operators feel the strain,” NK News, at: www.nknews.org
 15. CNN, (1999) ”Washington was on brink of war with North Korea 5 years ago,” at: cnn.com
 16. Hyonhee Shin, (2021) “North Korea says no interest in Trump summit until hostile policy” Reuters, at: www.reuters.com
 17. Hankyoreh, (2020) “S. Korea, US abruptly resume joint air exercises that had been suspended,” at: www.english.hani.com.
 18. Harris, Shane et al, (2018) “CIA Director Pompeo met with North Korean leader Kim Jong Un over Easter weekend,” Washington Post, at: www.washingtonpost.com
 19. Japan Times (2019) ”North Korea’s Kim told other leaders he seeks security guarantees instead of sanctions relief: sources,” at: www.japan-times.com
 20. KCNA, (2019) ”Supreme Leader Kim Jong Un Leaves Pyongyang for Second DPRK-U.S. Summit Meeting and Talks,” at: www.kcna.co.jp
 21. KCNA, (2019) “Supreme Leader Kim Jong Un’s Policy Speech” at: www.kcna.com
 22. KCNA, (2019) ”Report on 4th Plenary Meeting of 7th Central Committee of WPK,” at: www.kcna.co.jp
 23. Monk, Paul, (2003) “North Korea’s Nuclear Program: Getting Perspective and Weighing Policy Options”, Melbourne Asia Policy Paper
 24. Mount, Adam and Berger, Andrea (2021) “Report of the International Study Group on North Korea Policy”, Federation of American Scientists, at: www.fas.org

25. Nichols, Michelle (2019) "Russia, China to hold more U.N. talks on lifting North Korea sanctions", at: www.reuters.com
26. NCNK ,(2020) "Report of the Fifth Plenary Meeting of the 7th Central Committee of the WPK (Kim Jong Un's 2020 New Year Address)" at: www.ncnk.com
27. North,(2019) "North Korea's Tongchang-ri: Rebuilding Commences on Launch Pad and Engine Test Stand," at: www.38north.org
28. Ryall, Julian (2017), "South Koreans to Protest Against 'War Maniac' Trump", Deutsche Welle, <http://www.dw.com/>
29. Sanger, David E. and Broad, William J. (2019) "North Korea Missile Tests, 'Very Standard' to Trump, Show Signs of Advancing Arsenal," New York Times, at: www.nytimes.com
30. Shin ,Hyonhee and Smith, Josh (2019) "Explainer: North Korea's Yongbyon nuclear complex takes center stage in stalled talks," Reuters, at: www.reuters.com
31. Seok-min, Oh (2020) "New submarine or SLBMs likely next options for N.K. to claim enhanced nuke deterrence" at: www.en.yna.co.kr
32. www.securitycouncilreport.org.
33. Yonhap News(2020) "N.K. unlikely to respond to Moon's offer for inter-Korean projects anytime soon," at: www.en.yna.com
34. Yonhap News, (2020) "Nuke talks only possible when U.S. fully accepts N.K. demands: Pyongyang official," at: www.en.yna.co.kr
35. Yonhap News (2018) "Signs of N. Korea reassembling part of Dongchang-ri missile site detected, at: www.en.yna.co.kr
36. Yonhap News,(2019) "S. Korea to officially deploy F-35A stealth fighters next month," at: www.en.yna.co.kr